

МОВА, КУЛЬТУРА І СОЦІУМ У ГУМАНІТАРНІЙ ПАРАДИГМІ

27-29 жовтня 2011 р. у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка проходила робота IV Міжнародної наукової конференції «Мова, культура і соціум у гуманітарній парадигмі». Учасниками цього форуму зголосилися бути науковці п'яти країн: України, Російської Федерації, Польщі, Молдови, Азербайджану.

Пленарне засідання конференції розпочалось з вітального слова проректора з наукової роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка доктора філологічних наук, професора Кеби Олександра Володимировича. Він привітав присутніх науковців з цією знаменною подією і побажав плідної роботи.

На пленарному засіданні були заслухані доповіді доктора філологічних наук, професора Гуїванюк Ніни Василівни (м. Чернівці) «Розмовне мовлення буковинців у церковних проповідях Сидора Воробкевича», доктора філологічних наук, професора Іващенко Вікторії Людвігівни (м. Київ) «Типологізація енантіосемії в українській мові за критеріями «причина-наслідок», «діахронія-синхронія», «рівень мови», доктора філологічних наук, професора Марчук Людмили Миколаївни (м. Кам'янець-Подільський) «Проблема умовності категорій градації (кількості та якості)», кандидата філологічних наук, доцента Казимирової Ірини Андріївни (м. Київ) «Антропоцентричні концепції в сучасному українському когнітивно-дискурсивному термінознавстві», доктора філологічних наук, професора Васьківа Миколи Степановича (м. Кам'янець-Подільський) «Російська гуманітарна рецепція «нотаток про Московію» З. Герберштейна як приклад антинаукового маніпулювання», кандидата педагогічних наук, доцента Головіної Людмили Іванівни (м. Єлец, РФ) «Урахування впливу місцевих говорів у навчанні рідної мови молодших школярів». Усі доповіді викликали зацікавлення у присутніх та жваву дискусію.

За науковими проблемами своїх досліджень усі учасники конференції продовжили роботу у семи секціях.

У секції № 1 «Мовна ситуація і мовна політика» цікавою для учасників стала доповідь канд. філол. наук, доцента кафедри суспільних наук та українознавства Буковинського державного медичного університету Л.Б. Шутак «Мовна ситуація в Україні: становлення державної мови чи масовий білінгвізм», у якій доповідач акцентувала увагу на висвітленні основних державотворчих процесів, суперечливих та дискусійних питаннях розвитку та функціонуванні української мови як державної, а також проблемі двомовності.

Доктор філологічних наук, професор М.В. Бутилов (м. Саранськ, РФ) на розгляд учасників конференції виклав своє розуміння мовної ситуації на пострадянському просторі, на прикладі Республіки Мордовія. Він наголосив на тому, що у сучасній Росії складною й такою, що важко вирішується, є міжнаціональна та міжмовна проблематика. Шляхи вирішення цих проблем можна виробити, на думку доповідача, на основі вивчення позитивного світового досвіду. Одним із основних напрямків сучасного мовного будівництва автор вбачає у становленні термінології на мовах титульних націй, а також фактичній і реальній рівноправності державних мов у титульних національних республіках.

У секції № 2 «Філософські аспекти лінгвістичних досліджень» основна увага доповідачів зосереджувалася на питаннях когнітивної лінгвістики. Найбільшу зацікавленість викликала доповідь канд. філол. наук, доцента кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича С.Т. Шабат-Савки «Комунікативна інтенція і теорія мовленнєвих актів: лінгвістично-філософський контекст», у якій автор розглянула лінгвістичну категорію комунікативної інтенції, що репрезентує психоментальний простір мовної особистості в найбільш релевантних синтаксичних конструкціях, як феноменальне явище з глибоким філософським підґрунтям. Тези про те, що інтенційність ініціюється свідомістю, започатковані у філософському дискурсі, вважає доповідач, виявляються актуальними і для сучасних мовознавчих студій.

Предметом дослідження учасників секції № 3 став аналіз мови засобів масової інформації. Ґрунтовністю та глибиною проникнення у досліджуваний матеріал виділялася доповідь доктора філол. наук, професора О.І. Литвинникової (м. Єлец, РФ) «Дієслова-відсубстантиви в російськомовних газетах сучасної України». Автор подала синхронний опис похідних дієслів, які функціонують на сторінках сучасних українських російськомовних газет. Дослідниця встановила їх смислові та структурні зв'язки з мотиваторами – іменами «особи», артефактів і натурфактів.

Аналізу явища мовної гри, репрезентованої трансформацією фразеологізмів у газетних заголовках, присвячена доповідь І.В. Лакомської, викладача кафедри соціальних наук Одеської державної академії холоду.

Чи не наймасовішою виявилася секція № 4: «Мова і культура». Доповідь С.В. Кравець, канд. філол. наук, викладача кафедри теорії і практики перекладу Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, присвячена основним проблемам співвідношення мови і культури, а також окремим стратегіям перекладу лінгвокультурам.

Доктор філол. наук, професор кафедри російської мови Новгородського державного університету імені Ярослава Мудрого В.Г. Дідковська (м. Великий Новгород, РФ) виголосила доповідь «Словник як джерело культурної інформації». У ній автор розглянула прецедентні імена, які віддзеркалюють різні знання, що пов'язані з культурою у широкому розумінні. Їх присутність в асоціативно-вербальній мережі Російського асоціативного словника дозволяє, на переконання вченого, виявити сферу культурної компетенції сучасної мовної особистості.

Жваву дискусію викликали доповіді канд. філол. наук, доцента кафедри німецької мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка В.О. Казимір «Неологізми в сфері медицини як відображення динамічних процесів в лексиконі сучасної німецької мови», канд. філол. наук, доцента кафедри інноваційних технологій викладання загальноосвітніх дисциплін Національного педагогічного університету імені В.П. Драгоманова Н.О. Бойко «Дегідрогімі ойкоініми Поділля на картах Г. де Боплана», канд. філол. наук, доцента кафедри українського мовознавства Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського Л.Ф. Щербачук «Енантіофразеологізми як репрезентанти української морально-етичної концептосфери» та ін.

Розгляду соціального та національного в аспекті художнього сприйняття було присвячено засідання секції № 5. Серед найцікавіших доповідей, які активно обговорювалися учасниками конференції, можна виділити доповідь доктора філол. наук, професора кафедри російської мови Південного федерального університету (м. Ростов-на-Дону, РФ) Л.Б. Савенкової «Наскрізна етнокультурна деталь у творчості М. Шолохова», канд. філол. наук, професора кафедри слов'янської філології та мовознавства Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка С.С. Петровської «Структура та оглав роману А. Белого «Петербург», канд. філол. наук, доцента кафедри української філології Маріупольського державного університету О.А. Мороз «Україна», «мова», «народ» як мовно-естетичні знаки художнього світу Дмитра Павличка».

У секції № 6 дискусії точилися навколо проблем стану і перспектив розвитку української мови сьогодні. Канд. філол. наук, старший науковий співробітник відділу наукової термінології Інституту української мови НАН України Л.В. Туровська у доповіді «Загальне термінознавство в Україні початку ХХІ ст.» проаналізувала основні праці з проблем загального термінознавства, створені українськими термінологами у кінці ХХ – на початку ХХІ ст., розглянула їх науковий потенціал, схарактеризувала проблематику та парадигму дослідження. Проблеми сучасного українського сленгу як предмету наукового дослідження присвятила свою доповідь Ю.М. Темченко, студентка Інституту філології та журналістики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

У секції № 7 увага учасників конференції була прикута до аналізу соціокультурних аспектів у навчанні рідної та іноземної мов. Активну дискусію викликали доповіді викладача іспанської та латинської мов Сімферопольської юридичної гімназії О.Є. Куриленко «Лінгвокраєзнавство як один з базових принципів сучасного викладання іспанської мови в середній загальноосвітній школі», канд. філол. наук, старшого викладача кафедри англійської мови Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини П.М. Грабового «Зіставлення англійського та українського молодіжного сленгу в лінгвокультурологічному аспекті», канд. філол. наук, доцента кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Н.П. Шеремети «Перспективи формування мовленнєво-мовної компетенції учнів в умовах говіркового довкілля» та ін.

На заключному пленарному засіданні були заслухані звіти керівників секцій, підбито підсумки конференції.

Маркітантова В.Ю.